

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

О.Я. Царук

Івано-Франківський національний медичний університет

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЙ СИСТЕМЫ

А.Я. Царук

Івано-Франківський національний медичний університет

STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN THE CONTEXT OF CREDIT-MODULAR SYSTEM

O.Ya. Tsaruk

Ivano-Frankivsk National Medical University, Ivan0-Frankivsk, Ukraine

Резюме: У статті показано, що вірно організована самостійна робота створює сприятливі умови для розвитку пізнавальних здібностей студентів і активізації їхньої роботи на заняттях. Охарактеризовано основні засади й принципи організації самостійної роботи студентів у медичних закладах освіти. Наведено теоретичні основи та обґрунтовано прикладну цінність різних форм самостійної роботи в поточній педагогічній діяльності. Основним завданням розвитку медичної освіти в Україні є необхідність підготовки висококваліфікованого, конкурентоздатного лікаря, здатного гнучко переорієнтувати свою діяльність у зв'язку із потребами сфери медицини. Це ставить перед системою вищої медичної освіти завдання вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх лікарів. В умовах включення України до Болонського освітнього процесу питання організації та контролю самостійної роботи студентів, як прогресивної форми підготовки фахівців набуває актуального значення. Вища школа поступово переходить від передачі інформації до керівництва освоєнням студентами навиків самостійної роботи, яка є особливою формою навчальної діяльності і спрямована на формування самостійності студентів, засвоєння ними сукупності знань, вмінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять. Практична підготовка сприяє формуванню та поглибленню клінічного мислення майбутнього медика, тобто вмінню комплексно оцінити різноманіття симптоматики клінічної картини та миттєво приймати рішення. Практична самостійна підготовка студентів-лікарів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми для здобуття кваліфікаційного рівня і має на меті набуття ними професійних навичок та вмінь.

Ключові слова: самостійна робота, болонська освіта, організація, студенти.

Резюме. В статье показано, что правильно организованная самостоятельная работа создает благоприятные условия для развития познавательных способностей студентов и активизации их работы на занятиях. Охарактеризованы основные принципы и организация самостоятельной работы студентов в медицинских учебных заведениях. Приведены теоретические основы и обосновано прикладную ценность различных форм самостоятельной работы в текущей педагогической деятельности. Основной задачей развития медицинского образования в Украине является необходимость подготовки высококвалифицированного, конкурентоспособного врача, способного гибко переориентировать свою деятельность в связи с потребностями сферы медицины. Это ставит перед системой высшего медицинского образования задачи совершенствования процесса профессиональной подготовки будущих врачей. В условиях включения Украины в Болонский образовательный процесс вопрос организации и контроля самостоятельной работы студентов, как прогрессивной формы подготовки специалистов приобретает актуальное значение. Высшая школа постепенно переходит от передачи информации к руководству освоением студентами навыков самостоятельной работы, которая является особой формой учебной деятельности и направлена на формирование самостоятельности студентов, усвоения ими совокупности знаний, умений, навыков, что осуществляется при условии введения соответствующей системы организации всех видов учебных занятий. Практическая подготовка способствует формированию и углублению клинического мышления будущего медика, то есть умению комплексно оценить многообразие симптоматики клинической картины и мгновенно принимать решения. Практическая самостоятельная подготовка студентов-врачей является обязательным компонентом образовательно-профессиональной программы для получения квалификационного уровня и имеет целью приобретения ими профессиональных навыков и умений.

Ключевые слова: самостоятельная работа, болонское образование, организация, студенты.

Abstract. The article shows that properly organized independent work creates favourable conditions for the development of students' cognitive abilities and enhances their work during lessons. The basic principles and fundamentals of organization of students' independent work in medical educational establishments were characterized. The theoretical bases were provided and the applied value of various forms of independent work in the current educational activity was substantiated. The main task of medical education development in Ukraine is to prepare highly qualified competitive doctor who can flexibly refocus his activity according to the needs of the field of medicine. Therefore, higher medical education faces the task of improvement the process of future doctors' training. The question of organization and control of students' independent work is especially acute in terms of the inclusion of Ukraine into the Bologna educational process. The introduction of credit-modular educational system and self-organization as a progressive form of specialists' training becomes relevant. Higher education institutions gradually shift from the information transmission to the management of students' independent work skills mastering, which is a special form of training activity aimed at creation of students' independence, mastering their totality of knowledge, abilities, skills. This is performed due to the introduction of an appropriate system of all types of classes organization. Practical training contributes to the formation and deepening of clinical medical thinking of the future medical worker, i.e. the ability to comprehensively assess the diversity of symptoms and the clinical picture and to make decisions immediately. The practical self-training of students-doctors is a required component of educational-training programme for qualification obtaining and is aimed at the acquiring of professional skills and abilities.

Keywords: independent work, the Bologna education, organization, students.

Реформування вищої медичної освіти після приєднання України до Болонського процесу спричинило зміщення акцентів у підготовці майбутніх фахівців у бік використання інноваційних технологій, спрямованих на якісний освітній результат, що дає можливість підготовки висококваліфікованих кадрів, які будуть конкурентоспроможними на ринку

праці, а саме здатні до компетентної, відповідальної й ефективної діяльності за своєю спеціальністю [1].

Основним завданням розвитку медичної освіти в Україні є необхідність підготовки висококваліфікованого, конкурентоздатного лікаря, здатного гнучко переорієнтувати свою діяльність у зв'язку із потребами сфери медицини. Це

ставити перед системою вищої медичної освіти завдання вдосконалення процесу професійної підготовки майбутніх лікарів [5].

В умовах включення України до Болонського освітнього процесу особливо гостро постає питання організації та контролю самостійної роботи студентів (СРС), впровадження кредитно-модульної системи (КМС) навчання, організація СРС як прогресивної форми підготовки фахівців набуває актуального значення. Вища школа поступово переходить від передачі інформації до керівництва освоєнням студентами навиків самостійної роботи, яка є особливою формою навчальної діяльності і спрямована на формування самостійності студентів, засвоєння ними сукупності знань, вмінь, навиків, що здійснюється за умови запровадження відповідної системи організації всіх видів навчальних занять.

Збільшення обсягу годин для СРС потребує впровадження нових форм активації пізнавальної діяльності студентів і контролю засвоєння матеріалу. Глибокі знання фундаментальних дисциплін сприяють формуванню клінічного мислення майбутнього спеціаліста [3].

СРС – це активна пізнавальна діяльність, що включає не тільки закріплення отриманих знань, але і творчий індивідуальний розумовий процес у навчанні. Самостійна робота студентів є однією з форм навчально-виховного процесу, що охоплює як доаудиторну, аудиторну, так і позааудиторну роботу студентів та розвиває самостійність мислення, сприяє виробленню відповідних навичок [2].

Позааудиторна робота спрямовується викладачем з метою покращення її якості для студентів, на початку семестру з кожної теми СРС подається список рекомендованої літератури, пропонуються методичні вказівки. Такий вид роботи дозволяє студентам використовувати знання на практиці, розширює і поглиблює ці знання, підвищує успішність студентів та їх зацікавленість навчанням.

Аудиторна СРС будується, в основному, за такими напрямками: курація тематичних хворих з наступним обговоренням клінічного діагнозу в присутності викладача; вирішення клінічних завдань, запропонованих викладачем. Викладання самостійної роботи контролюється на кожному поточному практичному занятті і обов'язково на підсумковому занятті з модуля, на якому за якість виконання СРС виставляються окремі бали [6].

Специфіка підготовки студентів у вищому навчальному медичному закладі зумовлена цілями й особливостями їхньої майбутньої професійної діяльності, необхідністю здійснювати важливі функції, діяти не за шаблоном дослідження, а за аналізом результатів своєї роботи. Це може бути успішно реалізовано в практичній діяльності лікаря лише за умови, коли в основі підготовки фахівців у медичному вузі є логіка розвитку й розгортання системи професійної самостійної діяльності.

Відомо, що існують певні труднощі щодо планування, організації та здійснення контролю самостійної роботи, що зумовлено, здебільшого, суб'єктивними причинами: недостатньою сформованістю в студентів навичок самостійної пізнавальної діяльності та низьким рівнем оволодіння викладачами методикою організації самостійної навчальної діяльності студентів у специфічних умовах медичної освіти.

Протягом тривалого часу незмінною у вітчизняній системі медичної освіти із притаманним їй інформаційно-догматичним методом організації викладання залишалася мета – підготувати медичного фахівця для виконання різних медичних функцій, який володіє чітко відпрацьованими медичними навичками. Адже від рівня підготовленості медичного персоналу до здійснення професійної діяльності залежить ефективність лікування, а іноді й життя людини [4].

Студент, не підготовлений до самостійного здобуття нових знань, не зможе розвинути в собі ці якості у процесі роботи. Саме тому актуальним завданням викладачів у

роботі зі студентами-медиками є забезпечення не лише високого рівня професійних знань і вмінь студентів, оволодіння ними активними методами роботи, але й формування творчої особистості фахівця, здатного до самовдосконалення і самоосвіти.

Упровадження самостійної навчально-пізнавальної діяльності й інноваційних підходів до її організації в навчальному процесі є якісним кроком уперед усієї системи вищої освіти, бо цей процес сприяє просуванню студентів від освіти та отримання знань до вмінь та навичок самоосвіти.

Самостійна робота – це не тільки виконання домашнього завдання. Це й самостійна робота в аудиторії під керівництвом викладача, й організація самостійної навчальної діяльності студента поза аудиторією. Плануючи самостійну роботу студента, викладач зобов'язаний створити відповідні умови для її виконання. Для цього потрібно підвищувати рівень мотивації виконання тієї чи іншої роботи, чітко визначати зв'язок цих робіт із майбутньою практичною діяльністю. Адже викладач чітко повинен розуміти, що студенти засвоюють лише те, чого хочуть навчитися [7].

Проблема самостійної роботи стала традиційною для педагогічної науки, оскільки її організація є важливою умовою активізації пізнавальної діяльності студентів, основою свідомого й міцного засвоєння знань, вмінь та навичок, а також виховання такої інтегральної якості особистості, як самостійність. Це пов'язане з тим, що тільки в процесі самостійної діяльності студент одержує міцні знання, розвиває вміння творчого мислення та використання знань у практичній діяльності. Відтак, ефективна самостійна робота студента – це не тільки один з методів отримання знань, але й один з головних принципів діяльності вищої школи. Форми самостійної роботи студентів та проблеми її організації дуже різноманітні.

Самостійна навчально-пізнавальна робота студентів є дуальною категорією, оскільки може бути представлена як система співробітництва викладача й студента зі зворотнім зв'язком. При цьому, існують суттєві відмінності між самостійною роботою та самостійною діяльністю суб'єктів навчання.

Самостійна робота – це штучна педагогічна конструкція, особлива система умов навчання, за допомогою якої педагог організовує та керує діяльністю суб'єктів навчання і на заняттях, і під час виконання домашнього завдання. Основою такої системи виступає база завдань з різних навчальних дисциплін, яку будують відповідно до змісту предмету й методики його викладання.

Самостійна діяльність – це специфічна форма навчального та наукового пізнання, під час якої відбувається осмислення студентами навчального матеріалу та самостійне визначення шляху розв'язання завдання. Цей процес містить такі компоненти: виділення мети, визначення предмету діяльності та вибір засобів діяльності. Головною ознакою самостійної роботи є керування власною діяльністю, а стороння допомога при її виконанні має другорядне значення [1].

Головною ознакою самостійної роботи є пріоритетність самостійності студентів за умови керівної ролі викладача. Отже, самостійну роботу можна визначити як форму активної пізнавальної діяльності, яку виконує один або група студентів за завданням викладача. Контроль викладачем якості самостійної роботи студентів практично неможливий.

Висновок

Таким чином, можна резюмувати, що самостійна робота студентів – це спланована, організаційно й методично спрямована навчально-пізнавальна діяльність, яку здійснюють без прямої допомоги викладача для досягнення конкретного результату. Ефективна організація самостійної

роботи студентів у вищих навчальних медичних закладах у процесі формування їхньої самостійної навчально-пізнавальної діяльності є запорукою не лише успішного навчання студентів, а й оволодіння ними основними вміннями та навичками, що визначатимуть в майбутньому їх фаховий рівень.

Література

1. Завдання вищої медичної освіти в контексті реформування галузі / Р.О. Моїсеєнко, В.В. Вороненко, І.І. Фещенко [та ін.] // Ваше здоров'я. – 2011. – № 31. – С. 10-28.
2. Інтеграція навчального процесу – основа ефективності кредитно-модульної системи навчання / П.О. Неруш, О.Г. Родинський, О.В. Мозгунов [та ін.] // Медична освіта. – 2008. – № 4. – С. 16-17.
3. Медична освіта у світі та в Україні / Ю.В. Поляченко, В.Г. Передерій, О.П. Волосовець [та ін.]. – К., 2005. – 383 с.
4. Москаленко В.Ф. Медична освіта України та болонський процес: реальність та шляхи приєднання до європейського освітнього і наукового простору / В. Ф. Москаленко // Журнал АМН України – 2005. – Т.11. – № 1. – С. 36-44.
5. Притика Ю. Проблеми впровадження стандартів Болонського процесу / Ю. Притика / Правовий тиждень. – 2009. – № 21 (147). – с. 6
6. Суліма Є. Невідкладні завдання системи вищої освіти на новому етапі Болонського процесу / Є. Суліма // Вища школа. – 2010. – №11. – С. 5-13.
7. Туркіна М.В. Сутність поняття самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів у психологічній та педагогічній літературі / М.В. Туркіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – №5 (216). – С. 110-114.

Одержано 06.04.2015 року.

УДК 378.147 + 614.253.4

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Н.В. Чернюк

ДВНЗ "Івано-Франківський національний медичний університет", м. Івано-Франківськ, Україна

e-mail: NChernjuk@rambler.ru

ВНЕДРЕНИЕ ЭЛЕМЕНТОВ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ В УЧЕБНЫЙ ПРОЦЕСС ВЫСШИХ МЕДИЦИНСКИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Н.В. Чернюк

ГВУЗ "Івано-Франковський національний медичинський університет", г. Івано-Франковск, Украина

e-mail: NChernjuk@rambler.ru

INTRODUCTION OF ELEMENTS OF STUDENTS' RESEARCH WORK INTO THE ACADEMIC ACTIVITIES AT HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS

N.V. Cherniuk

Ivano-Frankivsk national medical university, Ivano-Frankivsk, Ukraine

e-mail: NChernjuk@rambler.ru

Резюме. У статті висвітлено суть та основне значення науково-дослідної роботи студентів (НДРС) як складової професійної підготовки, що передбачає навчання методології і методики дослідження, а також систематичну участь у дослідницькій діяльності, озброєння сучасними технологіями і вміннями творчого підходу до дослідження певних наукових проблем. Вищесказане підтверджує, що НДРС є важливим чинником на шляху до вдосконалення змісту і форм підготовки фахівців вищих навчальних закладів. Мета роботи - аналіз науково-дослідної роботи студентів на кафедрі внутрішньої медицини № 1, клінічної імунології та алергології імені академіка Нейка С.М. Результати роботи. План роботи кафедри та індивідуальні плани викладачів щорічно включають такі взаємопов'язані елементами НДРС: пізнавальний (знайомство зі здобутками та досягненнями кафедри, впровадженіми в лекційний матеріал і практичні заняття) та навчання елементів дослідницької діяльності, організації та методики наукової творчості. Важливий фрагмент даного напрямку роботи належить науковим дослідженням, що здійснюють студенти під керівництвом професорів і викладачів, у студентському науковому гуртку кафедри. Це сприяє розвитку в студентів умінь пошукової, дослідницької діяльності, творчого розв'язання навчально-виховних завдань, формуванню вмінь застосування методів наукових досліджень на практиці. Організація виконання НДРС на кафедрі полягає у дотриманні наступних вимог: максимальне наближення до навчального процесу; конкретність тематики і плановірність досліджень; сучасний науковий рівень її виконання; поступове ускладнення дослідних завдань та тематики від IV до VI курсу (з урахуванням диференційованого підходу залежно від рівня підготовки студентів) та професійно-творчий характер науково-дослідної роботи. Висновки. 1. Застосування різних форм організації науково-дослідної роботи студентів сприяє створенню в університеті атмосфери творчості, а залучення студентів до наукових досліджень забезпечує активацію їх розумової діяльності, самовдосконалення та їх подальшу самореалізацію. 2. Студенти, які виконали самостійні наукові дослідження упродовж навчання на кафедрі, створюють резерв молодих науково-педагогічних кадрів.

Ключові слова: науково-дослідна робота студентів, студентський науковий гурток.

Резюме. В статье предвещает суть и основное значение научно-исследовательской работы студентов (НИРС) как составляющей профессиональной подготовки, что предвидит обучение методологии и методики исследования, а также систематическое участие в исследовательской деятельности, вооружение современными технологиями и умениями творческого подхода к исследованию определенных научных проблем. Вышесказанное подтверждает, что НИРС есть важным фактором на пути к усовершенствованию